

Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη Αθήνα, 4-5 Νοεμβρίου 2009

Κείμενο Συζήτησης

(Πρωτότυπο στα Αγγλικά)

Στρογγυλή Τράπεζα 1: Η αξιοποίηση της συνάρτησης μετανάστευσης-ανάπτυξης για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας

Υποθεματική Ενότητα 1.1: Η λειτουργική ενσωμάτωση της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό- Πρωταγωνιστές. Βασικές Στρατηγικές. Κύριες δράσεις.

Συμπρόεδροι της Υποθεματικής Ενότητας: Οι κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας
Μέλη Ομάδας στην προετοιμασία της Υποθεματικής Ενότητας: Οι Κυβερνήσεις της Αιθιοπίας, της Γαλλίας, της Τζαμάικα, του Μαυρίκιου, της Νορβηγίας και της Υεμένης

Συνεισφορές στο κείμενο συζήτησης παρείχαν επίσης οι: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ILO, IOM, UNDP Human Development Report Office

Συντονιστής Στρογγυλής Τράπεζας: Romeo Matsas

Πάνελ Υποθεματικής Ενότητας

Συμπρόεδρος (Συντονιστής):

Συμπρόεδρος (Εισηγητής):

Rapporteur:

Το υποστηρικτικό κείμενο της Υποθεματικής ενότητας 1.1 έχει προετοιμαστεί από τις κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας σε συνεργασία με την Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε από την Ελληνική κυβέρνηση για την προετοιμασία της Τρίτης Συνάντησης του Παγκόσμιου Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη (GFMD). Βασίζεται επίσης σε σχόλια και παρατηρήσεις από τα κυβερνητικά μέλη της ομάδας της Υποθεματικής Ενότητας 1.1 καθώς και σε παρατηρήσεις διεθνών οργανισμών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο μοναδικός σκοπός αυτού του κειμένου είναι να πληροφορήσει και να διευκολύνει τη συζήτηση της Υποθεματικής Ενότητας 1.1 κατά τη διάρκεια της Τρίτης Συνάντησης του GFMD. Βασίζεται σε ανοικτές πηγές και δεν αποσκοπεί στη διεξοδική μελέτη. Οι διοργανωτές δεν αποδέχονται καμία ευθύνη ή δεν παρέχουν καμία εγγύηση για την εγκυρότητα, την ακρίβεια και την αρτιότητα των πληροφοριών αυτού του κειμένου. Το κείμενο δεν αντικατοπτρίζει υποχρεωτικά τις απόψεις των διοργανωτών του GFMD ή των κυβερνήσεων ή των οργανισμών που εμπλέκονται στις Στρογγυλές Τράπεζες. Καθώς το GFMD είναι μια άτυπη διαδικασία, το κείμενο δεν αποτελεί δέσμευση για κανένα από τα μέλη που το χρησιμοποιούν στις συζητήσεις του GFMD. Σε περίπτωση αναπαραγωγής, μερικής ή ολικής, αυτού του κειμένου, θα πρέπει να γίνεται αναφορά στην πηγή.

Σύνοψη

Σε συμφωνία με την προτεραιότητα της Ελληνικής Προεδρίας του GFMD να δώσει έμφαση στην *ενσωμάτωση των μεταναστευτικών πολιτικών στις αναπτυξιακές στρατηγικές προς όφελος όλων*, η Στρογγυλή Τράπεζα 1 εστιάζεται στον τρόπο με τον οποίο η μετανάστευση μπορεί να συνδεθεί με την επίτευξη των Αναπτυξιακών στόχων της Χιλιετίας. Ειδικότερα, αυτή στην θεματική αυτή ενότητα υπογραμμίζονται οι σχέσεις μεταξύ μετανάστευσης και αναπτυξιακού σχεδιασμού, παρουσιάζονται οι πολιτικές αναπτυξιακής βοήθειας των κυβερνήσεων και δίνεται έμφαση στις διεθνείς συνεργασίες προς αυτή την κατεύθυνση. Πιο συγκεκριμένα, αυτό το κείμενο καλύπτει 2 κύρια θέματα: πρώτον, τους τρόπους ενσωμάτωσης της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και δεύτερον, πώς μπορεί η μετανάστευση να συνεισφέρει στην ανάπτυξη. Εξετάζονται ακόμη οι στρατηγικές που θα εφαρμοστούν, οι παράγοντες εμπλοκής και τα λειτουργικά όργανα που θα χρησιμοποιηθούν.

Η διάρθρωση του κειμένου βασίζεται σε τρία κύρια τμήματα: το πρώτο θα εισάγει το γενικότερο πλαίσιο και το περιεχόμενο ενσωμάτωσης της μετανάστευσης ως λειτουργικής συνιστώσας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Το δεύτερο παρουσιάζει διάφορες πολιτικές και πρακτικές σχετικά με τις τάσεις ενσωμάτωσης της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, και ταυτόχρονα πρότυπα και τακτικές πολιτικής, καθώς και συγκεκριμένα εργαλεία για τη χάραξη πολιτικής, σε θέματα συνάρτησης της μετανάστευσης και της ανάπτυξης ώστε να υποστηριχθούν ουσιαστικά οι όποιες προσπάθειες γίνονται στην κατεύθυνση αυτή, καθώς και συγκεκριμένα παραδείγματα συνεργασιών στα οποία η μετανάστευση έχει ήδη ενσωματωθεί στην ανάπτυξη. Το τρίτο τμήμα ολοκληρώνεται με εισηγήσεις και προτάσεις σχετικά με τη χάραξη πολιτικής σε υψηλόβαθμα κυβερνητικά στελέχη (policy makers).

Πιο συγκεκριμένα, στο κείμενο αυτό παρουσιάζονται τρία είδη πιθανών αποτελεσμάτων της υποθεματικής ενότητας 1.1 του GFMD της Αθήνας: α) τη δημιουργία εθνικών και διεθνών μηχανισμών συντονισμού για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, β) συγκεκριμένα εργαλεία προς αυτή την κατεύθυνση ώστε οι θέσεις και τα συμπεράσματα που θα παρουσιαστούν να αποτελέσουν κοινό τόπο σε διεθνές επίπεδο, όπως μέσω της λεπτομερούς ανάλυσης των μεταναστευτικών προφίλ και της δημιουργίας πλατφόρμων επικοινωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις ευκαιρίες μετανάστευσης σε διάφορες χώρες, και γ) συγκεκριμένα υπάρχοντα προγράμματα (projects) συνεργασίας για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης σε αναπτυξιακές δραστηριότητες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το κείμενο αυτό επίσης σχετίζεται επίσης με το υποστηρικτικό κείμενο της υποθεματικής ενότητας 3.1 του GFMD της Αθήνας με τίτλο «Πολιτική και Θεσμική Συνοχή- πρόσφατα δεδομένα και αποτελέσματα ερευνών».ⁱ

1. Πλαίσιο και περιεχόμενο

Εισαγωγή

Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας αποτελούν σήμερα το βασικό πλαίσιο αναφοράς στις συζητήσεις σχετικά με τη διεθνή μεταναστευτική πολιτική. Είναι ανάγκη να ‘δούμε’ τη μετανάστευση σε αυτό το πλαίσιο προκειμένου να αναγνωρίσουμε πώς η μετανάστευση μπορεί να συνεισφέρει στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας.ⁱⁱ Ο πρώτος Αναπτυξιακός Στόχος της Χιλιετίας, δηλαδή η μείωση της φτώχειας, έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά στη μετανάστευση. Ουσιαστικά, παρόλο που το θέμα της μετανάστευσης δεν αναφέρεται ρητά στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας, ωστόσο συνδέεται άμεσα με την επίτευξη τους. Πιο συγκεκριμένα, η μετανάστευση, μπορεί να συνεισφέρει στην εξάλειψη της φτώχειας, ως προς την ισότητα των δύο φύλων, τη βελτίωση της υγείας και την ανάπτυξη συνεργασιών παγκοσμίως. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει επομένως να ‘δούμε’, από εδώ και πέρα, τη μετανάστευση, ως έναν κομβικό παράγοντα που θα μπορούσε να συμπεριληφθεί σε κάθε στρατηγική για την εξάλειψη της φτώχειας και να συμβάλει στην ανάπτυξη.

Αυτό το κείμενο εξετάζει ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο οι εθνικές και διεθνείς στρατηγικές ανάπτυξης, αρωγής και μείωσης της φτώχειας μπορούν να συμπεριλαμβάνουν την μετανάστευση προς όφελος όλων, ειδικά των αναπτυσσόμενων χωρών. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το κείμενο καλύπτει δύο βασικά θέματα: πρώτον, πώς μπορούν να ενσωματωθούν οι παράγοντες της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και δεύτερον, πώς μπορεί η μετανάστευση να συνεισφέρει στην ανάπτυξη. Ειδικότερα, εξετάζονται οι στρατηγικές που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν, οι καθοριστικοί παράγοντες εμπλοκής και τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση.

Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός μεταξύ των πολιτικών που εφαρμόζονται από χώρες που λαμβάνουν Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ODA) και από χώρες που προσφέρουν την αναπτυξιακή βοήθεια (δωρήτριες χώρες) για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης σε πολιτικές τακτικές ανάπτυξης και παροχής βοήθειας. Πρέπει να σημειωθεί, ότι τυχόν διαφορές στα επίπεδα ανάπτυξης δεν σχετίζονται με συγκεκριμένα επίπεδα μετανάστευσης και αποδημίας: οι αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί να εξάγουν μετανάστες καθώς αντιμετωπίζουν αναπτυξιακές προκλήσεις σχετικά με τη μετανάστευση (όπως και οι χώρες προορισμού και διέλευσης), ενώ οι δωρήτριες χώρες μπορεί να είναι επίσης χώρες προέλευσης των μεταναστών καθώς και χώρες διέλευσης. Σε σχέση με τα παραπάνω, οι αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να συμπεριλάβουν την ανάπτυξη στις μεταναστευτικές τους πολιτικές, ενώ οι δωρήτριες χώρες χρειάζεται να διασφαλίσουν ότι οι μεταναστευτικές τους πολιτικές δεν αναιρούν τις πολιτικές παροχής βοήθειας καθώς επίσης, σε ορισμένες περιπτώσεις, ότι οι μεταναστευτικοί παράγοντες συνυπολογίζονται στις πολιτικές παροχής βοήθειας.

Η Ελλάδα για παράδειγμα έχει υπάρξει κατά παράδοση χώρα προέλευσης μεταναστών, ενώ πρόσφατα κατέστη χώρα προορισμού και διέλευσης.

Η Ελλάδα, ως δωρήτρια χώρα, ερευνά τρόπους ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών παραμέτρων στην αναπτυξιακή της πολιτική και στις διεθνείς της συνεργασίες (ιδιαιτέρως μέσω της διοργάνωσης του GFMD με θέμα την «ενσωμάτωση των μεταναστευτικών πολιτικών στις αναπτυξιακές πολιτικές προς όφελος όλων»).

Ορισμοί

Η ενσωμάτωση της μετανάστευσης ως λειτουργική συνιστώσα στον αναπτυξιακό σχεδιασμό μπορεί να οριστεί ως «η διαδικασία αξιολόγησης των επιπτώσεων της μετανάστευσης σε κάθε δράση (ή στόχους) που σχεδιάστηκαν στο πλαίσιο μια στρατηγικής ανάπτυξης και πολιτικής τακτικής μείωσης της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας, των πολιτικών τακτικών ή προγραμμάτων σε όλα τα επίπεδα (ατομικό, τοπικό, εθνικό και, όπου ισχύει, περιφερειακό). Είναι μια διαδικασία που στοχεύει στην ισορροπημένη ενσωμάτωση των μεταναστευτικών θεμάτων στο σχεδιασμό, την εφαρμογή, τον έλεγχο και την αξιολόγηση των πολιτικών τακτικών και προγραμμάτων σε οποιοδήποτε τομέα σχετικό με τη μετανάστευση και τη μείωση της φτώχειας. Ο σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να παρέχει υποστήριξη για τη δημιουργία ενός φαινομένου μετανάστευσης φιλικότερου προς την ανάπτυξη».ⁱⁱⁱ

Για τον σκοπό του παρόντος κειμένου, ο ορισμός αυτός μπορεί να ερμηνευτεί παράλληλα με τους ορισμούς της πολιτικής και θεσμικής συνοχής που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του GFMD και οι οποίοι περιγράφουν την πολιτική συνοχή ως «τη συστηματική προώθηση αμοιβαίων ενισχυτικών δράσεων και πολιτικών τακτικών σε όλους τους κυβερνητικούς τομείς και υπηρεσίες, καθώς και την προώθηση συνεργιών ανάμεσα σε μεταναστευτικές και αναπτυξιακές πολιτικές», καθώς και τη θεσμική συνοχή ως «τη σύσταση ξεκάθαρων οργανωτικών ευθυνών και σημείων επαφής για τη διακήρυξη και την εφαρμογή μεταναστευτικών και αναπτυξιακών πολιτικών και προγραμμάτων, που εκδηλώνεται ως μια 'ολιστική κυβερνητική' προσέγγιση σε αυτά τα πολύπλοκα θέματα».^{iv}

Το κείμενο αυτό ωστόσο, δεν θα εστιαστεί στην πολιτική και θεσμική συνοχή αυτή καθαυτή- καθώς αυτά τα θέματα θα διερευνηθούν καταλλήλως στην υποθεματική ενότητα 3.1 του GFMD της Αθήνας. Αντίθετα θα δώσει περισσότερη έμφαση σε στρατηγικές, παράγοντες και εργαλεία, που θα μπορούν να διευκολύνουν την ενσωμάτωση της μετανάστευσης στις αναπτυξιακές προσπάθειες, δεδομένου ότι, για να είναι αποτελεσματική, η συνοχή αυτή πρέπει να είναι το αποτέλεσμα των κοινών προσπαθειών -και των συνεργασιών- ανάμεσα σε χώρες που προσφέρουν αναπτυξιακή βοήθεια και χώρες που λαμβάνουν αναπτυξιακή βοήθεια ανάμεσα σε χώρες προέλευσης και προορισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Δηλώσεις και απόψεις

Η μετανάστευση δεν είναι υποκατάστατο της ανάπτυξης αλλά ούτε και η ανάπτυξη είναι υποκατάστατο της μετανάστευσης. Ωστόσο η έμφαση στο θέμα της ανάπτυξης στο δίπολο μετανάστευσης- ανάπτυξης είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι, αν οι άνθρωποι μετακινούνται, το κάνουν από επιλογή και όχι κατ' ανάγκη.

Η μετανάστευση δεν είναι ούτε καλή, ούτε κακή για την ανάπτυξη αυτή καθαυτή. Οι πιθανές επιπτώσεις της εξαρτώνται από το πλαίσιο στο οποίο αυτή πραγματοποιείται και τις πολιτικές που εφαρμόζονται. Οι πολιτικές μπορούν να βοηθήσουν, ώστε να καταστεί θετική η αλληλεπίδραση μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης, με τη σωστή διαχείριση της μετανάστευσης και των αποτελεσμάτων της, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις αναπτυξιακές προτεραιότητες (Αναπτυξιακοί Στόχοι Χιλιετίας). Επ' αυτού, οι πολιτικές μετανάστευσης και μείωσης της φτώχειας των αναπτυσσόμενων κοινωνιών θα πρέπει να θέτουν στόχους πάντα σε σχέση με την επίτευξη των στόχων της Χιλιετίας και πάντα μέσω του μεταναστευτικού τους σχεδιασμού ή/και των δράσεων, καθώς και με άμεσες και ουσιαστικές διαβουλεύσεις με τις χώρες προέλευσης.

Τα δικαιώματα των γυναικών και η ισότητα των δύο φύλων είναι ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης και της ανάπτυξης. Η διάσταση της ισότητας των φύλων είναι σημαντική προκειμένου να πραγματοποιήσουμε το όραμα για μία καλύτερη συνοχή ανάμεσα σε μεταναστευτικές και αναπτυξιακές πολιτικές και να αυξήσουμε τις θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη.

Το μεγαλύτερο τμήμα της μετανάστευσης λαμβάνει χώρα ανάμεσα σε χώρες με όχι πολύ διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα, η εσωτερική μετανάστευση και κατά δεύτερο λόγο η μετανάστευση μεταξύ αναπτυσσόμενων χωρών αποτελούν τις πιο συνηθισμένες εκφάνσεις του φαινομένου. Η πλειονότητα των μετακινήσεων είναι προς χώρες με υψηλότερο Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης από τη χώρα προέλευσης. Επιπλέον, με πολύ λίγες εξαιρέσεις, κυρίως σε μικρά νησιωτικά κράτη, η μετανάστευση είναι απίθανο να επηρεάσει αρνητικά τις αναπτυξιακές προοπτικές ενός ολόκληρου έθνους, ενώ οι επιπτώσεις της μετανάστευσης είναι πιο έντονες σε ατομικό ή τοπικό επίπεδο παρά εθνικό. Αντ' αυτού, η μετανάστευση είναι στην καλύτερη περίπτωση μια ακόμα στρατηγική που συμπληρώνει τις τοπικές και εθνικές προσπάθειες για τη μείωση της φτώχειας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ανθρώπινης ευημερίας.

Το άτομο είναι ο κεντρικός παράγοντας και στη μετανάστευση και στην ανάπτυξη. Οι μετανάστες είναι άνθρωποι, η ανάπτυξη σχετίζεται με την ανθρώπινη ευημερία και ενδυνάμωση. Οι πολιτικές παρέμβασης και τα προγράμματα για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη πρέπει να σέβονται το δικαίωμα κάθε ατόμου να μετακινηθεί από τη χώρα του/της, με κάθε τρόπο που εγγυάται την νόμιμη είσοδο του στη χώρα διέλευσης ή/και προορισμού προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι στη δικαιοδοσία κάθε Κράτους και της αρμόδιας νομοθετικής αρχής, να καθορίζει ποιοι αλλοδαποί μπορούν να εισέλθουν στην επικράτεια τους και κάτω από ποιους όρους. Παρομοίως, πρέπει να αναγνωριστεί και να γίνει σεβαστή η ιδιωτική φύση των μεταναστευτικών πόρων, όπως τα εμβάσματα. Επομένως, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε

τρόπους εύρεσης κινήτρων στους μετανάστες να αναπτυχθούν και να ενεργήσουν σύμφωνα με το δικό τους αίσθημα ευθύνης προς τις κοινότητές τους.

Στόχοι

Η υποθεματική αυτή ενότητα θα προσδιορίσει ουσιαστικά ποιες συμπληρωματικές στρατηγικές μπορούν να εφαρμοστούν (ή ήδη εφαρμόζονται) για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης ως λειτουργικής συνιστώσας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό σε όλα τα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού.

Ειδικότερα, στόχος της υποθεματικής ενότητας 1.1. είναι να επικεντρωθεί στον τρόπο –με τον οποίο θα μπορούσαν μελλοντικά εμπόδια να ξεπεραστούν και να δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος για τέτοιου είδους πολιτικές πρωτοβουλίες.

Η αναγνώριση του ρόλου της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, σχετίζεται επίσης με το χτίσιμο ισχυρών συνεργασιών ανάμεσα στις χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν τους παράγοντες μετανάστευσης στις κοινές αναπτυξιακές τους προσπάθειες. Η υποθεματική ενότητα επομένως θα εξετάσει τρόπους καλλιέργειας συστηματικών συνεργασιών ανάμεσα σε χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για την προώθηση συνεργειών ανάμεσα στη μετανάστευση και την ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας ανάμεσα σε κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα, τους μετανάστες και τη διασπορά κτλ..

Αυτή η υποθεματική ενότητα ακόμη, θα εξετάσει τους τρόπους βελτίωσης των θετικών αναπτυξιακών επιπτώσεων της μετανάστευσης στην ανάπτυξη μέσω κατάλληλων πολιτικών τακτικών και διεθνών συνεργασιών. Θα εξετάσει πώς οι παρούσες κυβερνητικές προσπάθειες για ανάλογες συνεργασίες, για τη διασφάλιση μια κατάλληλα οργανωμένης και νόμιμης μεταναστευτικής κίνησης- οι οποίες, για παράδειγμα, περιλαμβάνουν ακριβή διάδοση πληροφοριών, κλπ.- μπορούν επίσης να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη. Για παράδειγμα, εξετάζοντας πώς τόσο η δωρήτρια χώρα όσο και η χώρα που λαμβάνει βοήθεια μπορούν να εντάξουν τα μεταναστευτικά ζητήματα –στις στρατηγικές ανάπτυξης, ούτως ώστε η μετανάστευση να μπορεί να συνεισφέρει με τον πιο θετικό τρόπο στη βιώσιμη ανάπτυξη τόσο των χωρών προέλευσης όσο και διέλευσης και προορισμού.

Αποσκοπώντας στα παραπάνω, αυτή η υποθεματική ενότητα θα προσδιορίσει πρακτικές και πολιτικές τακτικές και συνεργασίες που μπορεί να αποβούν χρήσιμες για τις κυβερνήσεις, καθώς και το ρόλο και το βαθμό ανάμειξης διεθνών οργανισμών και άλλων φορέων στην ανάπτυξη τέτοιων πολιτικών πρωτοβουλιών. Η εφαρμογή τέτοιων αναπτυξιακών στρατηγικών μπορεί να αποτελεί το πλέον πρόσφορο έδαφος για να εξεταστούν οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη, ειδικότερα στο πλαίσιο της–ευρύτερης επιδίωξης των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας. Κάτι τέτοιο αφορά και τις αναπτυσσόμενες και τις ανεπτυγμένες χώρες για όλα τα ζητήματα της μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων—των μετακινήσεων από Νότο προς Νότο- καθώς η ένταξη των μεταναστευτικών θεμάτων ως συνιστώσες ανάλυσης στην αναπτυξιακή υποστήριξη, βοηθά την ενίσχυση του δίπολου μετανάστευσης-ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες. Επίσης θα εξετάσει συγκεκριμένα εργαλεία για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών για τη μετανάστευση σε παγκόσμιο επίπεδο, προκειμένου να αξιολογηθούν οι αναπτυξιακές επιπτώσεις της μετανάστευσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς επίσης και μέσα από πλατφόρμες ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις ευκαιρίες για μετανάστευση.

2. Πολιτικές και Πρακτικές

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα προκειμένου να αναλυθούν και να γίνουν κατανοητές οι σχέσεις μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης. Η λογική πίσω από αυτό το αυξανόμενο ενδιαφέρον βασίζεται στο γεγονός ότι έχει γίνει προφανές ότι οι μεταναστευτικές ροές έχουν μεγάλες επιπτώσεις στην κοινωνική και οικονομική ευημερία των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού. Το αν οι επιπτώσεις αυτές είναι θετικές ή αρνητικές στα άτομα, τις κοινότητες και τις κοινωνίες γενικά, και κατά συνέπεια εάν επιταχύνουν ή επιβραδύνουν την επίτευξη -των αναπτυξιακών στόχων εξαρτάται – κατά ένα μεγάλο βαθμό- από την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα των ήδη υπαρχόντων εργαλείων χάραξης πολιτικής. Υπάρχει μια ποικιλία διαφορετικών πολιτικών τακτικών που επηρεάζουν τη μετανάστευση και την ανάπτυξη και οι οποίες στηρίζονται σε διαφορετικές παρεμβάσεις νομοθετικής, πολιτικής και οικονομικής φύσης.

Οι επόμενες παράγραφοι εστιάζονται στα εξής: α) σε πολιτικές και μηχανισμούς χάραξης πολιτικής σε σχέση με τη μετανάστευση αλλά και την ανάπτυξη β) σε συγκεκριμένα εργαλεία για τη χάραξη πολιτικής σε σχέση με τη μετανάστευση και την ανάπτυξη, τα οποία υποστηρίζουν αυτές τις προσπάθειες, και γ) στην παράθεση παραδειγμάτων συνεργασιών, όπου η μετανάστευση έχει ήδη ενταχθεί στην ανάπτυξη προκειμένου να λειτουργήσουν ως πιθανά μοντέλα για το πώς η διεθνής συνεργασία για τη μετανάστευση θα μπορούσε να συνεισφέρει στην ανάπτυξη.

A. Μηχανισμοί

Η κατανόηση των αναπτυξιακών πλαισίων και στόχων ως βάση αφετηρίας, παρέχει το πλεονέκτημα να ειπωθεί η μετανάστευση σε ένα πλαίσιο το οποίο σχετίζεται άμεσα με την ανάπτυξη καθώς και τα σημεία που μπορούν οι διαφορετικές στρατηγικές να αποτελέσουν μία ενιαία δέσμη ενεργειών, για να εφαρμοστούν. Κάτι τέτοιο μας βοηθά προκειμένου να επιτευχθούν οι επιθυμητοί στόχοι ενώ ταυτόχρονα μας επιτρέπει να αντιληφθούμε ότι διακυβεύεται κάτι παραπάνω από τη διαχείριση των εμβασμάτων και τη μετακίνηση ανθρώπων με δεξιότητες δεξιοτήτων. Ωστόσο, ενώ αναγνωρίζονται οι θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη των χωρών προέλευσης και προορισμού, πρέπει επίσης να αναφερθούν και οι τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη όπως για παράδειγμα από τη -μη-νόμιμη μετανάστευση, τη διαρροή εγκεφάλων και άλλα συναφή προβλήματα.

Επιπλέον, είναι εφικτή μια διεπιστημονική προσέγγιση ανά θεματολογία, η οποία θα μπορούσε επιτυχώς να ενσωματώσει κάποια θέματα που δεν συζητιούνται συχνά σε σχέση με το δίπολο μετανάστευσης- ανάπτυξης. Τέτοια θέματα είναι οι υποδομές, η γεωργία και η αγροτική ανάπτυξη, το εμπόριο και η κοινωνική προστασία, ώστε να λειτουργήσουν συμπληρωματικά στην εξέταση θεμελιωδών τομέων της μετανάστευσης και ανάπτυξης, όπως οι υπηρεσίες υγείας και η βασική εκπαίδευση. Στη συνέχεια, προτείνεται μια επιπρόσθετη προοπτική που θα εξετάσει τη σχέση αυτή από τη σκοπιά των βασικών συμμετοχών: τη λειτουργική ενσωμάτωση της μετανάστευσης σε κυβερνητικό επίπεδο καθώς και στο επίπεδο της κοινωνίας πολιτών.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται η τάση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο να σχεδιάζονται αναπτυξιακές πολιτικές οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τους μεταναστευτικούς παράγοντες και παραμέτρους. Όπως ορισμένοι αναλυτές, έχουν επισημάνει σημαντικά εθνικά αναπτυξιακά έγγραφα όπως τα Έγγραφα Στρατηγικής για τη Μείωση της Φτώχειας (Poverty Reduction Strategy Papers), τα Εθνικά Αναπτυξιακά Σχέδια, οι Εθνικές Στρατηγικές Απασχόλησης, κλπ. αποδίδουν ολοένα και αυξανόμενη προσοχή σε θέματα μετανάστευσης⁵.

Η ενσωμάτωση της μετανάστευσης στα εργαλεία αναπτυξιακού σχεδιασμού είναι σημαντική καθώς αυτά δημιουργούν το πλαίσιο που χρησιμοποιείται από τις χώρες για να υποστηρίξουν τις αναπτυξιακές τους προτεραιότητες, και να εξετάσουν όλα τα αναπτυξιακά θέματα

συνολικά- ενώ αυτά καθορίζουν την αναπτυξιακή προσέγγιση που θα ακολουθήσει η κάθε χώρα. Συνεπώς, πρόκειται για εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, στις αναπτυξιακές στρατηγικές και την ουσιαστική εφαρμογή τους.

Επιπλέον προωθούν την πολιτική συνοχή καθώς ο σκοπός τους είναι να προωθήσουν ενιαίες πολιτικές τακτικές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και σε διαφορετικούς τομείς του κυβερνητικού έργου μέσω της δημιουργίας συνεργιών ανάμεσα στο έργο των εθνικών και διεθνών εταίρων, (π.χ. αναπτυξιακοί συνέταιροι).

Η ανάλυση που διενεργήθηκε για την προετοιμασία της συνάντησης του GFMD της Αθήνας, δείχνει επίσης ότι ένας αριθμός σημαντικών στρατηγικών εγγράφων παρέχει την βάση για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης στις αναπτυξιακές πολιτικές και πρακτικές, όπως τα Έγγραφα Στρατηγικής για τη Μείωση της Φτώχειας, τα Εθνικά Προγράμματα Δράσης, μεσοπρόθεσμες ανασκοπήσεις προόδου για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, καθώς και προγράμματα δωρεών^{vi}. Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί ότι, παρά την σπουδαιότητα των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, έχει δοθεί λίγη ή καθόλου προτεραιότητα, στη μετανάστευση μέσα στις αναφορές των Μεσοπρόθεσμων Ανασκοπήσεων για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, ακόμη και στις χώρες όπου η μετανάστευση παίζει ένα σημαντικό ρόλο όσον αφορά στη συνεισφορά της στο ΑΕΠ μέσω εμβασμάτων ή εναλλακτικά με το φαινόμενο διαρροής εγκεφάλων.^{vii}

Από τη συνάντηση του GFMD της Μανίλα και μετά, η ανάλυση αυτή δείχνει ότι 15 χώρες έχουν υποβάλλει είτε νέα Έγγραφα Στρατηγικής για τη Μείωση της Φτώχειας (6) είτε παρουσίασαν μια αναθεωρημένη έκδοση των ήδη υπάρχουσών στρατηγικών (9), γεγονός που φανερώνει ότι πολλές χώρες επιδεικνύουν αυξανόμενο ενδιαφέρον σε θέματα μετανάστευσης. Ουσιαστικά, έρευνες δείχνουν ότι οι Στρατηγικές Μείωσης της Φτώχειας φαίνεται να αναγνωρίζουν τα θετικά πλεονεκτήματα της μετανάστευσης για την ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις. Παρά την τάση αυτή, οι στρατηγικές εθνικής ανάπτυξης και μείωσης της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες τείνουν να μην ενσωματώνουν τη θετική δυναμική της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό τους σχεδιασμό.

Όταν ενσωματώνεται ως λειτουργική συνιστώσα η μετανάστευση στα ήδη υπάρχοντα Έγγραφα Στρατηγικής για τη Μείωση της Φτώχειας, πρέπει να αντιμετωπιστούν πολλές προκλήσεις, όπως οι αντικρουόμενες προτεραιότητες και οι περιορισμένοι πόροι των αναπτυσσόμενων χωρών, ο κατακερματισμός των μεταναστευτικών θεμάτων σε διαφορετικά κυβερνητικά χαρτοφυλάκια, η έλλειψη δεδομένων και δεικτών για τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη (δυσκολίες στην χάραξη πολιτικής και προτάσεων χωρίς αξιόπιστα στοιχεία), και η έλλειψη δυναμικότητας (ειδίκευσης ή μεθοδολογίας). Η επιτυχής αντιμετώπιση τέτοιων εμποδίων μπορεί να απαιτεί ευαισθητοποίηση τόσο για τις αρνητικές συνέπειες της μη-νόμιμης μετανάστευσης όσο και την προώθηση ενός νέου μοντέλου που θα δίνει μεγάλη προτεραιότητα στην ενίσχυση της νόμιμης μετανάστευσης και τη διεύρυνση των νόμιμων οδών της. Προς αυτή την κατεύθυνση, οι διεθνείς οργανισμοί θα μπορούσαν να παρέχουν υποστήριξη όσον αφορά στην τεχνική υποστήριξη για να βοηθήσουν τις χώρες για μια καλύτερη διαχείριση των ποικίλων εκφάνσεων του μεταναστευτικού φαινομένου.

Επιπλέον, η προώθηση της ενσωμάτωσης της μετανάστευσης ως λειτουργικής συνιστώσας στα εργαλεία αναπτυξιακού σχεδιασμού, απαιτεί σε ορισμένες περιπτώσεις επίσης περαιτέρω ενθάρρυνση των δωρητριών χωρών να ενσωματώσουν τη μετανάστευση στην αναπτυξιακή τους ατζέντα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την οικονομική και τεχνική υποστήριξη των αναπτυξιακών τους εταίρων μέσω της παροχής βοήθειας για αυτό το σκοπό. Κάτι τέτοιο θα προήγαγε επίσης την ανάπτυξη μεθοδολογιών και δεικτών που θα μετρούν τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη.

Ωστόσο, αναπτυσσόμενες χώρες όπως η Τζαμάικα, έχουν ήδη συμπεριλάβει το δίπολο μετανάστευσης-ανάπτυξης στον εθνικό αναπτυξιακό τους σχεδιασμό και σκοπεύουν να χαράξουν μια εθνική πολιτική γύρω από τα αλληλένδετα θέματα της μετανάστευσης και ανάπτυξης. Αντίστοιχα, ο Μαυρίκιος έχει ενσωματώσει την κυκλική μετανάστευση στην εθνική αναπτυξιακή του στρατηγική. Η Δημοκρατία της Μολδαβίας έχει συμπεριλάβει το δίπολο μετανάστευσης-ανάπτυξης στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της το Δεκέμβριο 2007. Στη στρατηγική αυτή στην οποία αντιπροσωπεύεται η συνέχιση των Εγγράφων Στρατηγικής για την Οικονομική Ανάπτυξη και τη Μείωση της Φτώχειας, ενσωματώνονται πλήρως οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας και επεκτείνεται περαιτέρω η εκπλήρωση των Ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων της Μολδαβίας. Η στρατηγική αυτή επίσης περιλαμβάνει το Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση και το Άσυλο της Μολδαβίας, το Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης για την Επιστροφή, τα Εθνικά Προγράμματα Εμβασμάτων, το Εθνικό Πρόγραμμα υποστήριξης για την ανάπτυξης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για την περίοδο 2009-2011 καθώς τις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας μεταξύ Ε.Ε.-Μολδαβίας.

Σε πολλές περιπτώσεις, δωρήτριες χώρες και Διεθνείς Οργανισμοί έχουν δεσμευτεί σε μεγάλο βαθμό, υπέρ της ενσωμάτωσης ορισμένων μεταναστευτικών παραμέτρων στη στρατηγική τους για την παροχή Αναπτυξιακής Βοήθειας. Αυτή είναι για παράδειγμα η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γερμανίας και της Ισπανίας, της οποίας, για παράδειγμα, το Στρατηγικό Σχέδιο Στόχων για την Ισπανική Συνεργασία (2009-2012), εισήγαγε το δίπολο μετανάστευσης- ανάπτυξης ως συγκεκριμένο τομέα προτεραιότητας^{viii}. Από την άλλη, διεθνείς οργανισμοί, όπως ο IOM, σε συνεργασία με τους ILO, UNDP και UNICEF, ετοιμάζουν ένα εγχειρίδιο για τη Λειτουργική Ενσωμάτωση της Μετανάστευσης στις Στρατηγικές για τη Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη.

Επιπλέον, είναι σημαντικό οι μηχανισμοί σε θεσμικό επίπεδο να συνδέονται με την πραγματικότητα. Από αυτή την άποψη, η ενίσχυση του ρόλου των εθνικών σημείων επαφής (national focal points) για το GFMD ως μέσο για τη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης της μετανάστευσης στην ανάπτυξη, θα πρέπει να ακολουθηθεί ως ζήτημα προτεραιότητας. Η θεσμική θέση του σημείου επαφής (focal point) μπορεί να έχει κάποια σημασία για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Στη Τζαμάικα, για παράδειγμα, το Σημείο Επαφής είναι θεσμικά συνυπεύθυνο για τον εθνικό σχεδιασμό και τη χάραξη πολιτικής. Αυτή η θέση διευκολύνει τη διατομεακή, ενδο-θεσμική και δια-θεσμική σύμπραξη και συνεργασία στη χάραξη πολιτικής και σχεδιασμού. Για λόγους συνέχειας και σταθερότητας, θα ήταν χρήσιμο το σημείο επαφής να είναι το ίδιο άτομο έως ότου καθιερωθεί μια πλήρως λειτουργική πλατφόρμα και η αποτελεσματικότητα της απόδοσής της.

B. Συγκεκριμένα Εργαλεία

Πέρα από αυτούς τους μηχανισμούς, συγκεκριμένα εργαλεία θα μπορούσαν επίσης να βοηθήσουν στην υποστήριξη του σχεδιασμού και της εφαρμογής μιας συνεκτικής χάραξης πολιτικής στους τομείς της μετανάστευσης και της ανάπτυξης. Για αυτό το σκοπό, τα μεταναστευτικά προφίλ, ένα εργαλείο που θεσμοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μπορεί να εξετασθεί περαιτέρω με την προοπτική να χρησιμοποιηθεί και να αναπτυχθεί ως ένα όργανο στην υπηρεσία κοινών αναπτυξιακών και μεταναστευτικών πολιτικών.

Τα μεταναστευτικά προφίλ είχαν αρχικά προταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό «τη συλλογή πληροφοριών σε θέματα όπως η κατάσταση στην αγορά εργασίας, τα ποσοστά ανεργίας, η ζήτηση και προσφορά εργασίας και οι παρούσες ή πιθανές ελλείψεις δεξιοτήτων ανά τομέα και επάγγελμα, οι ανάγκες δεξιοτήτων της χώρας, οι διαθέσιμες δεξιότητες στη διασπορά, οι μεταναστευτικές ροές, οι εισερχόμενες και εξερχόμενες οικονομικές ροές που σχετίζονται με την μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστευτικών εμβασμάτων, καθώς και σχετικές διαστάσεις και πλευρές που σχετίζονται με ανήλικους».^{ix} Καθώς η Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική επικεντρωνόταν στην εξωτερική διάσταση της νόμιμης μετανάστευσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επεσήμανε ότι τα μεταναστευτικά προφίλ πρέπει να αλλάξουν: «Τα δεδομένα πρέπει να καλύπτουν τις τρεις διαστάσεις της Παγκόσμιας

Προσέγγιση στη Μετανάστευση, δηλαδή τη νόμιμη μετανάστευση, την παράνομη μετανάστευση και τη μετανάστευση και την ανάπτυξη, προκειμένου να οριστούν πολιτικές και προτεραιότητες δράσης. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί βελτιώνοντας και επεκτείνοντας τη χρήση των ήδη υπαρχόντων εργαλείων πληροφόρησης και με τη δημιουργία βιώσιμων εκτενών μεταναστευτικών προφίλ, τα οποία θα συμπεριλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές και τα αποθέματα, καθώς και την οικονομική διάσταση της μετανάστευσης».^x Τα «εκτενή μεταναστευτικά προφίλ» πρέπει επίσης να βοηθούν στη χάραξη κατάλληλων μεταναστευτικών πολιτικών, υπολογίζοντας τη μετανάστευση στις πολιτικές μείωσης της φτώχειας για την καλύτερη παροχή καθοδήγησης στον προγραμματισμό των οικονομικών οργάνων και τη διευκόλυνση της αξιολόγησης των επιπτώσεων που θα έχουν οι πρωτοβουλίες που θα εφαρμοστούν.^{xi}

Επομένως, η καθιέρωση εκτενών μεταναστευτικών προφίλ, από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν αφορά μόνο την παραγωγή μιας στατιστικής αναφοράς. Πρόκειται για μια άσκηση η οποία δίνει μεγάλη σημασία στο θέμα της κυριότητας κάθε χώρας εταίρου που ενδιαφέρεται να συμμετάσχει σε μια τέτοια άσκηση. Η διαδικασία περιλαμβάνει εθνικό συντονισμό και ειδικά μέτρα για την ενίσχυση της δυναμικότητας χωρών που θα ήθελαν να συμμετάσχουν σε τέτοιου είδους απογραφές. Τα εκτενή μεταναστευτικά προφίλ αναμένεται να είναι χρήσιμα στις χώρες προέλευσης καθώς θα τους επιτρέψουν να έχουν πιο ουσιαστική πληροφόρηση για τα μεταναστευτικά τους φαινόμενα καθώς επίσης και τις επιπτώσεις που έχει η αποδημία μεταναστευτικού δυναμικού από τις χώρες τους και τις αγορές εργασίας τους. Όσον αφορά στη μορφή, το μοντέλο για τα προφίλ είναι ακόμη υπό κατασκευή και θα πρέπει να σχεδιαστεί ως ένα ευέλικτο εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και να προσαρμόζεται αντίστοιχα. Έχει προταθεί να διαιρεθεί σε τέσσερα τμήματα: μια μικρή παρουσίαση δεδομένων πάνω στη μετανάστευση, που θα υποστηρίζεται από σαφείς ορισμούς, μια ενδελεχή ανάλυση των μεταναστευτικών δεδομένων (αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων της μετανάστευσης σε διαφορετικούς τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής της χώρας προέλευσης), ανάλυση της αγοράς εργασίας σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές:—συναφείς πολιτικές τακτικές, θέματα εμπορίου, δημογραφία, ανθρώπινο κεφάλαιο και μετανάστευση συγκεκριμένων ομάδων, που είναι σημαντική από την άποψη της μεταναστευτικής διαχείρισης, αξιολόγηση των δυνατοτήτων μεταναστευτικής διαχείρισης στη χώρα προέλευσης- θεσμοί, πολιτικές τακτικές που εφαρμόζονται Διεθνείς εταίροι θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην εξεύρεση των απαραίτητων οικονομικών πόρων και την οργάνωση ενός τέτοιου εγχειρήματος, η κυριότητα όμως θα παραμείνει στη χώρα.^{xiii}

Από μια άλλη πλευρά, η δημιουργία πλατφόρμων ανταλλαγής πληροφοριών για νόμιμες περιπτώσεις μετανάστευσης μεταξύ των κομβικών κύριων πρωταγωνιστών (κυβερνήσεις, οργανισμοί, συμμετοχοί, κλπ.) σε εθνικό και διμερές επίπεδο, θα μπορούσε να βοηθήσει τη διεθνή συνεργασία ώστε η σωστά οργανωμένη νόμιμη μετανάστευση να έχει θετικές αναπτυξιακές επιπτώσεις. Ο πρωταγωνιστικός ρόλος παραμένει στις κυβερνήσεις των χωρών προέλευσης και προορισμού, ενώ η βοήθεια διεθνών φορέων στην εφαρμογή τέτοιων εγχειρημάτων, μπορεί να είναι χρήσιμη.

Γ. Διεθνείς Συνεργασίες

Με δεδομένη την αυξανόμενη συναίνεση που παρατηρείται σχετικά με τις αμοιβαίες επιπτώσεις της μετανάστευσης και της ανάπτυξης, οι εμπλεκόμενοι εταίροι ασχολούνται ολοένα και περισσότερο με διμερείς και πολυμερείς προσπάθειες για τη μεγιστοποίηση των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων της μετανάστευσης. Αυτή είναι για παράδειγμα η περίπτωση της Ισπανίας μέσα από το πρόγραμμα REVA της Σενεγάλης για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε αγροτικές περιοχές για άτομα τα οποία είτε δυνητικά θα μεταναστεύσουν είτε πρόκειται να επαναπαριστούν ή ακόμη για το ετήσιο συμβούλιο μεταξύ Μάλι- Γαλλίας για τη μετανάστευση, το οποίο αφορά αναπτυξιακά προγράμματα συνεργασίας σε περιοχές με έντονη αποδημία στο Μάλι.

Είναι ευρέως γνωστό ότι οι συνεργασίες μεταξύ των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού γύρω από μεταναστευτικά θέματα είναι ο μόνος βιώσιμος τρόπος να αντιμετωπιστούν οι αυξανόμενα προκλήσεις μια ολοένα και πιο συνδεδεμένης παγκόσμιας οικονομίας. Τέτοιες πρωτοβουλίες πρέπει να αναλυθούν ως πιθανές στρατηγικές για την επίτευξη του όγδοου Αναπτυξιακού Στόχου της Χιλιετίας για την προώθηση της «Παγκόσμιας Συνεργασίας υπέρ της ανάπτυξης».

Τέτοιου είδους παραδείγματα από αυτή την άποψη, προκύπτουν επίσης από όργανα μεταναστευτικής πολιτικής όπως αυτά που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της ΕΕ, όπως τα προαναφερθέντα μεταναστευτικά προφίλ, τα προγράμματα κυκλικής μετανάστευσης, οι πλατφόρμες συνεργασίας καθώς και οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας. Η επικύρωση των συμφωνιών ανάμεσα στην ΕΕ και τρίτες χώρες έχει σκοπό να προσδώσει μια ολιστική μια στα μεταναστευτικά θέματα: τη διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης, τη μάχη εναντίον της μη-νόμιμης μετανάστευσης και την μεγιστοποίηση των αναπτυξιακών ωφελειών της μετανάστευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας διερευνώνται σε στενή συνεργασία με χώρες όπως η Μολδαβία και το Πράσινο Ακρωτήριο, ως εργαλείο ολιστικής πολιτικής. Στην περίπτωση της Εταιρικής Σχέσης Κινητικότητας μεταξύ ΕΕ- Μολδαβίας, σύμφωνα με τους θεσμοθετημένους αντικειμενικούς στόχους (αύξηση νόμιμων οδών για τη μετανάστευση, προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών, περιορισμός των αρνητικών επιπτώσεων της μετανάστευσης, εφαρμογή αποτελεσματικών εξωτερικών και εσωτερικών ελέγχων για τη μείωση της μη-νόμιμης μετανάστευσης, αύξηση των θετικών επιπτώσεων των αποστολών εμβασμάτων στην οικονομική ανάπτυξη, βελτίωση της συνεργασίας με την ΕΕ στη σφαίρα της μετανάστευσης), εφαρμόζονται συγκεκριμένα έργα με την υποστήριξη των χωρών εταίρων της ΕΕ στον τομέα ενοποίησης του Εθνικού Συστήματος Μεταναστευτικής Διαχείρισης, των σχεδίων για τη μετανάστευση και την εργασία (κυκλική μετανάστευση), τον εθελοντικό επαναπατρισμό και σχέδια επανένταξης, κλπ.

Την τελευταία δεκαετία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδοτεί προγράμματα για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη, κυρίως μέσω οργάνων ανά θεματική ενότητα. Η σχέση μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης έχει επίσης ενσωματωθεί ως λειτουργική συνιστώσα στην αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ και των πολιτικών για τη μείωση της φτώχειας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ενώ οι επιχορηγήσεις προορίζονται να διατεθούν σύμφωνα με εργαλεία ανά γεωγραφική κατανομή. Από τέτοιες συνεργασίες μπορούμε να εξάγουμε πολλά χρήσιμα συμπεράσματα, όπως η ανάγκη για περισσότερες επενδύσεις σε τοπικές κοινωνίες, τοπικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις και τη διασπορά, η ανάγκη να εστιαστούμε περισσότερο και σε άλλες πλευρές της ανάπτυξης, πέρα από τις παραδοσιακές συνεισφορές οικονομικής ενίσχυσης στη χώρα προέλευσης όπως για παράδειγμα οι κοινωνικές επιπτώσεις στις οικογένειες που μένουν πίσω, ειδικά τις γυναίκες και τα παιδιά, ή τις επιπτώσεις στην υγεία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Τέλος ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στο ρόλο των ηλεκτρονικών τεχνολογιών και των ΜΜΕ ως κομβικών εργαλείων για τη μεταξύ των μελών τους επικοινωνία των δια-εθνικών κοινοτήτων.

Όταν η μετανάστευση έχει οργανωθεί και ρυθμιστεί σωστά μέσω διμερών συμφωνιών, οι κυβερνήσεις των χωρών που στέλνουν αλλά και οι κυβερνήσεις των χωρών που λαμβάνουν μετανάστες, έχουν καλύτερη πληροφόρηση γύρω από τη μετανάστευση και αποδημία μέρος του πληθυσμού τους καθώς, εξαιτίας της μη-νόμιμης μετανάστευσης, η συγκέντρωση πληροφοριών σε πολλές χώρες πρακτικά δεν υφίσταται. Ένα παράδειγμα είναι η Διμερής Συμφωνία για την Κυκλική Μετανάστευση μεταξύ Μαυρίκιου –Γαλλίας, που παρέχει ευκαιρίες εργασίας για ένα ευρύ φάσμα συμμετεχόντων (φοιτητές, εκπαιδευόμενοι και εργαζόμενοι μετανάστες) ενώ συγχρόνως παρέχει βοήθεια στον επαναπατρισμό ατόμων που επιθυμούν να επιστρέψουν και να δημιουργήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις.

Οι διαφορετικές μορφές συνεργασίας για τη μετανάστευση μεταξύ των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού μπορούν επίσης να βοηθήσουν σχετικά με τη δυνατότητα μεταβίβασης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, την αναγνώριση πτυχίων και δεξιοτήτων, και

να αποτελέσουν μέρος των περιφερειακών και υπο-περιφερειακών προσπάθειών υπέρ της καθιέρωσης περιοχών ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών και εργασίας.

Ανάλογες συνεργασίες μπορούν επίσης να εστιάσουν σε θέματα φύλου , καθώς οι εργάτριες μετανάστριες συχνά βιώνουν διαφορετικά μειονεκτήματα από αυτά που βιώνουν οι άνδρες σε όλα τα στάδια της μεταναστευτικής διαδικασίας, εξαιτίας της φύσης του τομέα απασχόλησης το είδος των δεξιοτήτων καθώς και τις επιπτώσεις των στερεοτύπων σχετικά με τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών.

Ο OSCE (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) πρόσφατα δημιούργησε έναν Οδηγό σε Θέματα Ισότητας για Πολιτικές σε Ευαίσθητα Μεταναστευτικά Εργασιακά Θέματα -Guide on Gender – Sensitive Labour Migration Policies^{xiii} (χορηγοί του οποίου ήταν οι κυβερνήσεις της Ελλάδας, της Φινλανδίας και της Σλοβενίας), παρουσιάζοντας σχετικές προτάσεις σε αυτό το ζήτημα^{xiv}.

3.Υποδείξεις και Προτάσεις σε Υψηλόβαθμα Κυβερνητικά Στελέχη (Policy Makers)

Ερωτήσεις για τη Συζήτηση

- Καθώς οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας, αποτελούν τη βάση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ανάπτυξης, πώς συνδέουμε τη μετανάστευση με την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας; Ποιος πρέπει να εμπλακεί για την καλλιέργεια μιας τέτοιας δια-σύνδεσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο; Γενικότερα, πώς μπορούμε να εντάξουμε την μετανάστευση στον αναπτυξιακό σχεδιασμό; Τι είδους κοινούς μηχανισμούς και εργαλεία χρειάζονται τα υψηλόβαθμα κυβερνητικά στελέχη (policy makers) για να μπορέσουν να ενσωματώσουν τη μετανάστευση ως λειτουργική συνιστώσα στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, τόσο όσον αφορά τις χώρες που δίνουν αλλά και λαμβάνουν αναπτυξιακή βοήθεια; Τι είδους πρωτοβουλίες μπορούν να ληφθούν στις αναπτυσσόμενες χώρες για την καλύτερη ενσωμάτωση της μετανάστευσης στην ανάπτυξη; Πώς μπορούν οι δωρήτριες χώρες να τις βοηθήσουν σε αυτές τις πρωτοβουλίες;
- Τι επιπλέον δεδομένα/πληροφορίες χρειάζονται προκειμένου να ενσωματωθεί η μετανάστευση ως λειτουργική συνιστώσα στον αναπτυξιακό σχεδιασμό; Υπάρχει ανάγκη για καλύτερη κατανόηση των μεταναστευτικών και αναπτυξιακών τάσεων, π.χ. μέσω εργαλείων όπως τα εθνικά μεταναστευτικά προφίλ;
- Πώς μπορούν να χτιστούν εκτενείς συνεργασίες ανάμεσα στις χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για την προώθηση συνεργιών μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα, τις μεταναστευτικές κοινότητες και τις κοινότητες της διασποράς; Τι μοντέλα συνεργασιών προκύπτουν και τα οποία μπορούν να μας βοηθήσουν;

Πιθανά Αποτελέσματα

Αυτή η υποθεματική ενότητα μπορεί να καταλήξει σε τρεις τύπους αποτελεσμάτων:

1. Τη δημιουργία εθνικών και διεθνών μηχανισμών συντονισμού για την ενσωμάτωση της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό (λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο των σημείων επαφής του GFMD). Αυτό μπορεί να επεκταθεί σε μία πρόταση σύσταση προς τους διεθνείς εταίρους σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώνουν την μετανάστευση στα βασικά τους έγγραφα (PRSP, κλπ.).
2. Την καθιέρωση συγκεκριμένων κοινών και αξιόπιστων εργαλείων σε διεθνές επίπεδο, όπως τα μεταναστευτικά προφίλ. Αυτό έχει δύο σημαντικές πλευρές:
 - A) Εκπόνηση των μεταναστευτικών προφίλ ως εργαλείο για τη χάραξη πολιτικής με βάση το δίπολο μετανάστευσης-ανάπτυξης
 - B) Δημιουργία πλατφόρμων ανταλλαγής πληροφοριών για νόμιμες περιπτώσεις μετανάστευσης σε εθνικό και διμερές επίπεδο των χωρών προέλευσης και προορισμού και με την πιθανή βοήθεια των διεθνών φορέων όσον αφορά στην εφαρμογή τους.
3. Την εκπόνηση ουσιαστικών προγραμμάτων συνεργασίας με την ενσωμάτωση της μετανάστευσης στις αναπτυξιακές δραστηριότητες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (δηλαδή με τη σύνδεση των χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού με την πιθανή υποστήριξη διεθνών φορέων ή άλλων εταίρων).

ⁱ Βλ. Υποστηρικτικό Κείμενο του GFMD της Αθήνας, Υποθεματική 3.1 με θέμα “Πολιτική και Θεσμική Συνοχή- Πρόσφατα δεδομένα και αποτελέσματα ερευνών”.

ⁱⁱ Βλ., για παράδειγμα, *The Millennium Development Goals and Migration*, Migration Research Series No. 20, IOM.

ⁱⁱⁱ Βλ. ILO, IOM, UNICEF, UNDP, World Bank, *Mainstreaming Migration into Poverty Reduction and Development Strategies, Handbook*, βλ. Παρατηρήσεις IOM στο υποστηρικτικό κείμενο 1.1

^{iv} Βλ. Υποστηρικτικό κείμενο του GFMD της Αθήνας, υποθεματική 3.1, *op. cit.*.

^v Jobbins, M. 2008. *Migration and Development: Poverty Reduction Strategies*, παρουσίαση στη συνάντηση της Κοινωνίας των Πολιτών στα πλαίσια του GFMD της Μανίλα, 27-28 Οκτωβρίου 2008.

<http://www.gfmd2008.org/conference-documents.html>

^{vi} Βλ. Υποστηρικτικό κείμενο του GFMD της Αθήνας, υποθεματική 3.1, *op. cit.*.

^{vii} Επιπλέον, τα μεταναστευτικά θέματα συζητούνται στα Εθνικά Προγράμματα Δράσης για την Προσαρμογή (ΕΠΑΠ), είτε ως συνέπεια των κλιματικών αλλαγών, είτε στρατηγική προσαρμογής καθεαυτή (μείωση της πίεσης του πληθυσμού σε μέρη με εύθραυστα οικο-συστήματα ή όσον αφορά στην επανεγκατάσταση).

^{viii} Περαιτέρω παραδείγματα πολιτικών τακτικών των χωρών δωρητριών είναι διαθέσιμα στο υποστηρικτικό κείμενο της υποθεματικής 3.1

^{ix} Επικοινωνία της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κοινωνική και Οικονομική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Μετανάστευση και Ανάπτυξη: Μερικοί Ουσιαστικοί Προσανατολισμοί COM (2005) 390, σελ. 37

^x Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την ενίσχυση της Παγκόσμιας Προσέγγισης στη μετανάστευση, Ιούνιος 2008, σελ. 3

^{xi} Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την αξιολόγηση της Παγκόσμιας Προσέγγισης στη Μετανάστευση και τη συνεργασία με χώρες προέλευσης και διέλευσης, 8 Δεκεμβρίου 2008, σελ. 3

^{xii} Επιπλέον, 45 Προφίλ Μετανάστευσης έχουν ή/και είναι στη διαδικασία της προετοιμασίας από τον IOM στην Ευρώπη και την ΚΑΚ, την Αφρική και Νότιο Αμερική, από τα οποία έξι αφορούν την ενημέρωση ενός προηγούμενου Προφίλ Μετανάστευσης. 11 από αυτά τα προφίλ επιχορηγήθηκαν από τη Ε.Κ..

^{xiii} OSCE, *Guide to Gender Sensitive Labour Migration Policies*, Vienna, 2009, 95 pp.

^{xiv} Με επίκεντρο τη κατάσταση στις χώρες προέλευσης και προορισμού, καθώς και στα διμερή και πολυμερή συμφωνητικά, η προσέγγιση είναι: να συμπεριληφθούν δεδομένα για το φύλο και πιο λεπτομερείς πληροφορίες πάνω σε συγκεκριμένους εργασιακούς τομείς για την κατανόηση της φυλετικής διανομής, να αναπτυχθούν μόνιμες και προσωρινές μεταναστευτικές δίοδοι που θα παρέχουν ίσες ευκαιρίες στις γυναίκες, η παροχή ειδικής βοήθειας σε μετανάστριες εργάτριες για τις διοικητικές διαδικασίες, πρόσβαση σε υπηρεσίες ενσωμάτωσης, μαθήματα γλώσσας και ανάπτυξης ικανοτήτων καθώς και κοινωνικής επανένταξης και η φυλετική ευαισθητοποίηση της θεσμικής δομής μέσω της λειτουργικής ενσωμάτωσης των φύλων.

GFMD Athens 2009

6 DRAGATSANIOU STR., 101 83 ATHENS

T: 213 2142400 | F: 213 2142439

www.gfmdathens2009.org